www.svoboda-news.com

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 109. — Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 10 мая, 1923. — VOL. XXXI. — No. 109. — Jersey City, N. J., Thursday, May 10, 1923. — THREE CENTS

ЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

АМЕРИКА НАТИСКАЄ НА КИТАЙ ДО АКЦІЇ В СПРАВІ БАНДИТИЗМУ

ВАШІНҐТОН, 8. мая. — Американський представник в Китаю Шурман звідомляє американський уряд, що він предложив китайському урядови остре домаганнє виступити з рішучостю проти бандитизму та поробити все, що лежить в його силі, щоби виволити всіх Американців, перважних иногді китайськими бандитами з китайської зелізниці в провінциї Шантунгу.

Американське домаганнє зголюється з подібними домаганнями, поставленими другими державами.

КРОКИ ДЛЯ ПОКІНЧЕННЯ ТРАМВАЄВОГО СТРАЙКУ В ЛОРЕНСІ

ЛОРЕНС, Мессечузетс, 8. мая. — Робітники лоренської дивізії Істерн Мессечузетс Стрітс Рейлвей, котрі страйкують від минувшої суботи, рішили нині загальним голосованнєм по своїх юнійних відділах повідомити публичних трестісів сеї зелізниці, що вони повернуть до праці завтра рано, якщо їм запевниться привернення умов праці, які обовязували в 1920. році, а підприємство згодиться віддати полюбовному судови справу робітничої заплати.

Майже рівночасно заряд підприємства оголосив робітникам, що всі страйкарі, котрі вернуть до роботи завтра рано перед 9. годиною, будуть прінняті до роботи „без ніякого упередження".

ХОЧУТЬ ПІДПЕРТИ БОРУ ЯКО КАНДИДАТА НА ПРЕЗИДЕНТУРУ

НЮ ЙОРК, 8. мая. — Голова виконачого Комітету Сорок-Вісьмох, котрий свого часу зорґанізувався для пропаґанди поступового законодавства, виступив зі заявою, що при слідуючих виборах на президента Злучених Держав він готов поперти сенатора Бору, коли сей буде кандидатом третої поступової партії.

МАЙОВА СНІЖНИЦЯ В СЕРЕДНО-ЗАХІДНИХ СТЕЙТАХ

ШІКАҐО, 8. мая. — На півну середно-західну півлосу Злучених Держав ударила з півночи спізнена сніжниця. В богато місцях температура зійшла до точки мерзнення, а сніг та плюта наробила немало шкоди в полях та садах.

В місті Шікаґо була сніжниця, тоді як в Каліфорнії була справдішна літня спека. Над Ню Йорком була в той час буря з громами.

Побоюються, що неожидана студінь буде мати великий вплив на стан засівів, а вслід за тим і на ціни збіжа та других рільничих продуктів.

В місті Ст. Пол наслідком бурі погибла одна людина.

ЗАКЛИКАЄ ДО КУПЕЦЬКОГО ЗБЛИЖЕННЯ МЕЖИ ЯПАНОМ ТА АМЕРИКОЮ

НЮ ЙОРК, 8. мая. — На річній конвенції американських торговельних палат, що почалася тут нині, виступив Японець Раіта Фуджіяма, предсідатель японських торговельних палат, закликаючи американських купців до співділання з японськими, бо буцімто лишень їх спільна діяльність потрафить вратувати цілий світ від остаточної анархії.

ВІДКРИЛИ НОВУ КОМЕТУ

КЕЙМБРИДЖ, Мессечузетс, 8. мая. — Астрономічна обсерваторія Гарвардського університету оголошує відкритте на небосклоні нової комети та одної нової звізди. Відкритте приписують Джоелови Меткефови, котрий попри проповідництво займається астрономією.

КЛОПОТИ УРЯДУ З РІШЕННЯМ НАЙВИСШОГО СУДУ ПРО АЛЬКОГОЛЬ

ВАШІНҐТОН, 8. мая. — Американський уряд ще не найшов способу, як рішити питаннє воження алькоголічних трунків на кораблях так, щоби се годилося з недавним рішеннєм Найвисшого Суду Злучених Держав та не противилося міждержавному праву та морським законам других держав.

ГУВЕР ОСТЕРІГАЄ КУПЦІВ ПЕРЕД ЕКОНОМІЧНИМИ НЕБЕЗПЕКАМИ

НЮ ЙОРК, 8. мая. — Американський секретар торговлі Гувер в своїй промові перед конвенцією американських торговельних палат остерігав американське купецтво перед небезпеками назбирання в Америці великенних припасів золота. Радив він віддалити надвижку золотих припасів до Европи, та загалом остерігав їх перед небезпекою обезцінення гроша, подібного до того, яке тепер панує в усіх майже европейських краях.

ЗАХОДИ КОЛО РЕҐАБІЛІТАЦІЇ ВИЛСОНА

ВАШІНҐТОН, 8. мая. — Кількох приятельників Ліґи Народів закоднятся урядити виступ бувшого президента Вилсона з промовою за приступленєм Америки до Ліґи Народів. Вилсон мавби виступити зі своєю промовою на національній демократичній конвенції, на котрій буде рішена справа кандидатури та програми демократичної партії.

БОЙКОТ АМЕРИКАНСЬКИХ КОРАБЛІВ В ПОРТІ ВЕРА КРУС

ВЕРА КРУС, Мексіко, 8. мая. — Американські кораблі не приходять ані не вступають до свого порту, бо місцеві моряки зарядили бойкот всіх американських кораблів.

Бойкот зарядили робітничі юнії моряків для симпатії з домаганнєм американських робітничих юній в нюорлінській порті, де моряки домагали юнізовання залог Джвання на кораблях (лишень моряків належачих до юнії).

СТРАЙКИ В БУДІВЛЯНОМУ ПРОМИСЛІ

Страйк нюйоркських каменярів скінчився в понеділок вечером. Близько три тисячі каменярів, що застрайкували були минувшого тижня, вернулися до роботи, віддавши справу свого домагання підвишки заплати о 2 доляри в день розсудови судови.

Серед юнії будівляних малярів йде тепер голосованнє над тим, коли мається починати страйк малярів, котрим підприємці відкинули домаганнє підвисшення робітничої заплати малярським помічникам. Помічники домагалися заплати 10 долярів на день, 5-дневого робітничого тижня та ставили ще инчі домагання про поправу умов праці.

МАТИ ПОЗИВАЄ СИНА ЗА ВІДШКОДОВАННЄ

В нюджерзьким суді в Асбері Парк внесено проти богатого Італіянця Генрика Бензеіґа в один день три позви. Два позви внесено родина Петра Янічелі на суму 32,000 долярів, а третий позов внесла мати пізнаного на суму 25,000 долярів. Всі позви домагаються відшкодовання за тяжкі тілесні ушкодження, які віднесли позовники, їдучи автом, яким керував пізнаний. Автомобіль вдарився до телеґрафічного стовпа, і мати віднесла при тій нагоді тяжкі ушкодження на голові та плечах.

МОДА—СМЕРТЮ ДЛЯ ЗВІРЯТ

Американський природник про!. Осборн виголосив перед зборами Американського Природничого Музею відчит про грозяче вимираннє звіряких родів. Причиною сього вигибання, на думку Осборна, є гоння за звіряними футрами, шкірами, кістьми, тощо. Насліднком погоні за пірєм девятьох птиць, живучих в Австралії, південній Азії та на Полінезії, цілі роди вигибають, і як природникам не вдасться дістати примірники сих птиць незадовго навіть розслідуванне сих птиць буде неможливе. Найбільшим нищителем звірят є мода. В теперішню хвилю, прикладом, найбільше вищищує звірят мода носити футра, так як тривають літ тому звірята винищувала мода ношення пера. Ношенне футра в середині літа очивидно не є вислідом ніякої потреби, хиба ніякої моди. А прецінь сей звичай коштує звіряний світ мілїони звірят.

ХОЧУТЬ ІМЕНОВАННЯ ЖІНКИ СЕНАТОРОМ

Жіночі клюби в стейті Колорадо домагаються від стейтового губернатора, щоби він іменував жінку паню Ліліен Кер Федеральним сенатором на місце помершого недавного сенатора Николсона. На чолі руху за сим іменованнєм стоять визначні жінки стейту.

СПРАВА ЗАГАЛЬНОЇ ВІЙСКОВОЇ СЛУЖБИ В ПОЛЬЩІ

На засіданню військової комісії польського сойму реферував посол Заморскі проект закона про загальну військову службу. Присутний на засіданню представник польського міністерства військових справ, вияснив основи на яких спирається проект. На його думку відпочення військової служби може бути уділено тільки тим, що удержують родини, або кінчають студії. Бесідник мотивував конечність півтора річної служби для інтеліґенції, замісць принятої в цілому культурному світі — однорічної. Проект передбачує покликання до помічної служби бездітних від 20—40 літ.

ДЕРЖАВНЕ ГОСПОДАРСТВО В КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ

По офіціяльних даних становище державних підприємств на Катеринославщині виглядає так: з металюрґічних 19 заводів віддано у аренду лише два, решта нечинні. Чотири механічних заводів на протязі перших шести місяців 1922 року не виконали й десять відсотків проектованої для них програми. В шкурятному тресті виявлено не лише безгосподарність але й зловживання. Краєвецька промисловість губернії не виконала замовлення військового відомства, при чому матеріял розтрачено. Спіртотрест, який повинен був викупити 1,100,000 ведер, провадить роботу лише на трох заводах, виконав лише 10 прц. завдання, при чому 35,000 ведер розтрачено. 389 трестованих заводів є чинних лише 29, з 165 підприємств віддано аренду, 80 прц. стоять. В звязку з таким станом державної промисловости на Катеринославщині, виник проект приміняння урядової ревізії всіх справ катеринославського совнархозу й управління державних трестів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

РОЗВАЛ ТРАНСПОРТІВ НА УКРАЇНІ

В десятих числах лютого совітські газети розпочали кампанію з приводу важкого становища, яке загрожує українському транспорту в звязку з паливною кризою. В наслідок браку палива полудневі й полудньо-західні зелізниці перевели нове скорочення пасажирського й товарового руху. На полудневих зелізницях припинена всдача вагонів під всякі перевозки за виключенням військових, продовольчих і паливних. На полудньо-західних зелізницях припинена робота ремонтних майстерень. В харківських урядових колах обговорювалось питання про переадресування всього палива на колесах на адресу зелізниць. Рішення це не було здійснено тільки завдяки енерґічному протестови з боку представників металюрґічної промисловости.

АРЕШТИ КООПЕРАТОРІВ НА ПОДІЛЛЮ

По розпорядженню з Харкова на Поділлі переведено ревізії й арешти серед кооператорів. Арештовано 27 чоловік.

В ОДЕСІ

До Кишинова проїздом до Букарешту прибув з Одеси представник Ліґи Націй в Румунії, Барулієрі, який уділив представникам преси таких інформацій: „В совітських газетах раз-у-раз упевняють, що до голоду на Україні тепер. Я об'їхав кілька районів, жив довший час в Одесі й через те повинен сконстатувати, що ці твердження невірні. Дійсно, коли побачим, що на базарах богато продуктів, коли подивимся на каварні, реставрації, столові і т. д., то видається, що голодні часи, які переживала Україна, вже вже минули. Але не довсім не так. Те, що продукти є, зовсім не означає, що громадяни може ними користуватися. У населення — я маю на увазі масу — спостерігається повна відсутність гроший. Як й раніш скрізь панують злидні. Не може бути й мови про змешення тієї допомоги, яку ріжні добродійні організації дають Україні і Росії. З окрема дуже важке становище дітий-сиріт. Дитячі притулки в звязку з паливною кризою не опалюються й тому діти з них розбігаються, зайнявшися випрошуванням й крадіжами.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ВИСЛАЛО УЛЬТИМАТ ДО МОСКОВСЬКОГО БОЛЬШЕВИЦЬКОГО „УРЯДУ"

ЛОНДОН, 8. мая. — Правительство Великої Британії вислало сьогодня ультимат до большевицького „уряду" в Москві.

Британське правительство в сьому ультиматі дає большевицькому „урядови" 10 днів часу на відповідь, в якій він мусить впевні й неодмінно приняти деякі точно означені домагання.

Якби большевицький „уряд" не сповнив сих домагань, то британське правительство, як каже в ультиматі, не желає собі удержувати на будуче теперішніх зносин з большевицьким „урядом".

Британське правительство домагається від большевиків:

1. Вдоволяючих запевнень про здержаннє большевицької пропаґанди.

2. Признання большевиками до вини в многих надужиттях проти британських горожан і кораблів, та зобовязання заплатити відшкодованнє за сі надужиття.

3. Неодмінного відкликання відповідий, які большевики передали на протести британського представника в Москві, Роберта М. Гаджсона, проти останніх большевицьких релігійних переслідувань.

Британське правительство в ультиматі згадує про ворожу пропаґанду московських большевиків проти Великої Британії і осуджує в різких словах відповіди большевицького комісарияту закордонних справ на протести британського представника в Москві.

ФРАНЦУЗИ СУДЯТЬ НІМЦІВ НА НІМЕЦЬКІЙ ЗЕМЛІ

БЕРЛІН, 8. мая. — Французька військова окупаційна влада в Рурській засудила Круппа фон Болена на 15 літ тюрми і 100,000,000 паперових німецьких марок грошевої кари за підбурюваннє робітників в заводах Круппа до заворушень у Великодню суботу.

Кроні нього засуджено двох директорів і двох управителів на тюрму по 20 літ і одного фюрмена на 10 літ тюрми.

Членів робітничої ради засуджено на вязницю по 6 місяців.

Проти сього присуду військового суду нема відклику.

ФРАНЦУЗ ВІРИТЬ, ЩО АМЕРИКА ПРИСТУПИТЬ ДО СВІТОВОГО СУДУ

ПАРИЖ, 8. мая. — Бувший французький премієр Барту заявив, що він вірить, що найдеться шлях для приступлення Америки до Постійного Суду Міжнародньої Справедливости, на умовах, які сама Америка вибере.

Він зазначив, що приступленнє Америки до світового суду було би запорукою світового мира.

ХОЧЕ СКАСОВАННЯ ШЛЯХОТСЬКИХ ТИТУЛІВ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 8. мая. — Член палати громад А. А. В. Т. Понсонбі, внук англійського лорда, котрий послує яко соціяліст з ряжени Партії Праці, і вирікся свого шляхотського роду, вніс нині проект закона про скасованнє дідичних шляхотських титулів.

В законопроекті сказано, що по його приняттю жаден новонароджений син лорда не може задержати шляхотського титулу батька.

У своїй промові посол Понсонбі сказав, що новий закон мав би корисні наслідки, бо шляхотські титули тепер часто служать вже тільки для гаузовання.

В парляментарних кругах кажуть, що сей бил (законопроект) упаде.

СОЦІЯЛІСТИЧНІ ПОСЛИ БУДУТЬ НА ВЕЧЕРІ З ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИКОМ

ЛОНДОН, 8. мая. — В пятницю посолка пані Астор дає у себе товариську вечеру, на якій буде престолонаслідник князь Валлі і посли всіх ґруп парляменту, між ними і соціялістичні посли з Партії Праці.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ЗАБОРОНИ АЛЬКОГОЛЮ НА ФРАНЦУСЬКИХ КОРАБЛЯХ

ПАРИЖ, 8. мая. — Торговельна палата міста Бордо вислала телеґраму до французького премієра, Пуанкаре, в якій протестує проти американського рішення у справі заборони алькоголю на чужинецьких кораблях в американських пристанях. Вона висловлює надію, що французьке правительство вирятує французьку торговельну фльоту від неї небезпеки.

ПРОСИТЬ СУД О ЗАБОГОНУ СИНОВИ ЖЕНИТИСЬ

ПАРИЖ, 8. мая. — Звісний французький ґенерал Малетер звернувся до тутешнього суду з прошенням щоби заборонив його синови, капітанови Жакови Малетерови, женитися з паризькою танцеркою.

КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ХОЧЕ ЗАПЛАТИТИ ОВОЇМ ОПРИШКАМ ВИКУП ЗА ВИПУЩЕННЄ ПОЛОНЕНИХ ЧУЖИНЦІВ

ПЕКІН, столиця Китаю, 8. мая. — Китайське правительство у відповіди на домаганнє дипломатичного корпуса у справі ратовання життя полонених чужинців, заявило, що воно вже всіх сил і заходів, щоби вирятувати бранців, які находяться в руках опришків Шантунгу. Воно готове опришкам заплатити викуп.

Американський посол Шурман повідомив державний секретаріят у Вашинґтоні про долю 8 полонених Американців.

Кажуть, що коли хінське правительство само не всіле зарадити, то чужі держави вмішаються до справи своєю військовою силою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.
ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.

One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates. В Джерзі Сіті і заграницю.

One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи" ч. 498 Montgomery. Год. У. Н. Союзу: 1338 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПІД КЛИЧЕМ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ.

Відновлений у Львові український дневник „Діло" в 10-му числі, з 18-ого квітня, 1923, помістив передову статтю п. з. „По сей бік рижської лінії", в якій обговорює справу обєднання українських земель, розєднаних ворожими кордонами.

В сій статті м. і. читаємо:

„Переживаємо хвилі, коли в результаті зміненого політичного укладу повинні ми докладно спинитись над вияснением тих основних тактичних ліній, які маємо здійснити і переводити в нашій національній і політичній роботі. Мусить бути переведена по цілій лінії переоцінка цінностий; мусять бути як найскорше/зазначені ті шляхи і способи, якими при теперішніх нових умовах маємо змагати до здійснення наших старих цілий і завдань.

„Одною з основних підвалин нашої будучої тактики мусить бути послідовне і виразне переведение в нашій роботі засади соборности.

„Признание засади соборности вимагає признання необхідности СПІЛЬНОСТИ НАШОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКЦІЇ НА ЦІЛОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ. Само собою розуміється, що в залежности від місцевих обставин та умов мусять і повинні бути внесені в загальну спільну лінію певні додатки, але є важним і необхідним, щоби СПІЛЬНА ЛІНІЯ БУЛА ОДНА, щоби місцеві, зажежні від спеціяльних обставин додатки, не знаходились в суперечности з тою основною лінією.

„З одного боку мусять бути зазначені й встановлені точки спільної акції тих українських земель й сил, які перебувають по цей бік рижського кордону. З другого боку мусять бути встановлені таксамо ті основні пункти, КОТРІ ПРИВЕЛИ-Б ДО ТІСНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З 'ТИМИ УКРАЇНСЬКИМИ ЗЕМЛЯМИ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ ПІД РОСІЙСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ".

ЛИТВА НЕ ПРИЗНАЄ ПАРИСЬКИХ ПОСТАНОВ КОНФЕРЕНЦІЇ АМБАСАДОРІВ.

Паризькі газети з 4. квітня с. р. подають текст комунікату, який урядова Литовська Телеграфічна Агенція розіслала зараз по рішенню ради амбасадорів.

В комунікаті кажеться, що рішенне конференції амбасадорів „несправедливе і безправне", та що „Литва вважає сю постанову неістнуючою".

Політичний французький журнал Ероп Нувель помістив розмову з литовським премієром Гальвануускасом, який перебуває у Парижі.

Рішенне конференції амбасадорів — сказав литовський премієр — теоретичне. Поміж нами і Польщею нема ще кордонів. Кордони-ж амбасадорів не істнують для нас. Живемо в демократичних часах, отже чому не береться-на увагу волі населення?"

ТО Ж АРЕШТИ І ТРУСИ В ГАЛИЧИНІ..

Дня 7. квітня с. р. польська поліція в Куровичах арештувала студ. філ. Петра Чирвака. Арештованого передержано через цілий день 8. квітня, т. є. на сам український Великдень на постерунку. Знова через цілу ніч з 7. на 8. квітня командант місцевого постерунку Вальковяк разом з війтом Шиманським переводив труси та стягав протоколи з місцевих селян, а то з Павла Сіранта, Кирила Назарка, Михайла Процева, Івана Дмитришина, голови читальні в Куровичах. Виною для польоні в Куровичах те, що Червак Петро на поручение Головного Виділу „Просвіти" у Львові відновив цілком легальною і приписаною дорогою читальню „Просвіти" в Куровичах, а рівночасно може найбільше заболіло їх те, що мав відбутись перший концерт Т. Шевченка, до котрого приготовлялися старі і малі з великим захватом на день 10. квітня с. р. Арештованого, 8. квітня с. р. вечір відставлено до окружного суду в Золочеві.

АРЕШТ ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ЛЬВОВІ.

Перед львівським суддею Гутом закінчилась на днях розправа проти студента української політехніки Отецури, обвинуваченого о приналежність до „тайного" товариства, який має бути львівська „Студентська Секція". Обвинувачений боронився тим, що згадана секція се складова частина українського приватного університету, признаного польським урядом. Оборону обвинуваченого піддержувала писменна заява директора львівської поліції з 22. лютого с. р., в якій було сказано, що „тільки українська студентська рада вважається тайною організацією. Покликаний одначе в характері свідка дир. Райлендер заявив на розправі, що „український приватний університет у Львові се незаконна інституція, переслідувана польською владою, одначе поведення тої інституції є того роду, що постійно обходить чуйність влади і усувається зпід репресії"... Супроти такої заяви, суддя Гут признав студ. Стецуру винуватим преступства з 285 § к. з. і засудив його на чотири тижні арешту. Обвинувачений зголосив відкликь. Обвинувачував прок. др. Сопотницький; боронив ем. суддя Присташ.

ГРАНИЦЯ МІЖ ПОЛЬЩЕЮ Й ЛИТВОЮ.

Литва не признає рішення Ради Амбасадорів з 14. марта, 1923.

(Від власного кореспондента).

Рада Амбасадорів рішила на засіданню 14. марта, 1923, не тільки справу границі між Польщею й Росією*), але також між Польщею й Литвою.

Спір за границю між Польщею й Литвою ведеться від початку утворення сих двох держав наслідком світової війни. Як на західні українські землі, так само напала Польща й на сумежну часть Литви, а саме на Виленщину. Сам Пілсудський відбув тріюмфальний вїзд до Вильни. Виленщину держала Польща доти, доки й звідси не викинула Совітська Росія, яка віддала Виленщину Литві. Та коли Польща скінчила війну з Совітською Росією, тоді звернулася знов проти Литви.

Тут повторилася історія, яка пригадує польсько-українську війну. Литва була за слаба, щоби опертися Польщі. Тому звернулася до Союза Націй за міжнародньою помічю. Союз Націй вислав своїх делегатів і ті довели до заключення польсько-литовського перемиря. Та ледви делегати Союза Націй закінчили свою роботу „миротворців", як Поляки зломили перемиря, напали на Литовців і заняли Вильну з Виленщиною.

Про людське око, зробило се не польське правительство, а польський генерал Желіговський, який нібито збунтувався проти польського правительства і на власну руку напав на Литовців. Та опісля само польське правительство найліпше доказало, що ген. Желіговський воював з Литовцями в порозумінню з польським правительством, бо опісля те саме польське правительство обнародержавну власть у Виленщині і проголосило її частю польської держави.

* * *

Я сказав, що історія заняття Виленщини Польщею пригадує польсько-українську війну. І в польсько-українській війні мали ми проби держав антанти довести до польсько-українського перемиря. До перемиря не дійшло тому, бо проект перемиря Комісії Бартелемі відкинуло західно-українське правительство, а проект перемиря Комісії Боти відкинула знов Польща. В українських кругах можна зустріти думку, що якби ми були приняли проект комісії Бартелемі, то були би трактували хоч часть Галичини. Сю думку підношено очевидно значно пізнійше; тоді, коли велися переговори з комісією Бертелемі у Львові, настрій українських кругів був такий що того, хто приняв би був той проект, булиб роздерли на кусні. Але допустім, що наше правительство було би приняло проект комісії Бартелемі. Чи се дійсно значить, що ми були би вратували хоч часть Галичини? Відповідь на се дає історія з Виленщиною. Також на нас був би у відповідний час напав який ніби-то збунтований польський генерал з цілою польською армією і заняв Галичину.

Зрештою чи не таке зробив Пілсудський. Адже тодішний польський президент міністрів Падеревський обіцяв був у Парижі, що Польща не буде вести проти нас офензиви, тільки згодиться на перемиря, яке уложать держави антанти. Тоді Пілсудський, який тимчасом підготовив усе потрібне до офензиви, сказав: „Скажем в Парижи, що се Україні почали офензиви, та що ми були примушені оборонятися!" І почав офензиву. А на запит з Парижа відповів безличною брехнею, що се Україні почали офензиву.

* * *

Та вертаймо до справи Виленщини. Проти польського нападу Литва „рекурсувала" і до головних держав антанти і до Союза Націй, — очевидно без ніякого успіху.

Союз Націй, що правда, був щиро занявся сею справою, виробляв ріжні проекти польсько-литовського порозуміня, але польське правительство відкидало все, що в тих проектах було корисне для Литви. В кінці й Союз Націй погодився з польським розбоєм і Рада Союза Націй на засіданню з 3. лютого 1923 рішила, що Польща має задержати не тільки Виленщину, але також має ще дістати половину нейтральної полоси, яка до того часу відділювала Виленщину від Литви.

Згідно з сею ухвалою Рада Союза Націй рішила справу границі між Польщею й Литвою. Нейтральна полоса між Виленщиною й Литвою має бути поділена між Литву й Польщу і лінія сього поділу має стати границею між Польщею й Литвою. Визначити сю границю мають обі інтересовані держави на основі спільного порозуміння.

На Раді Союза Націй делегат Литви запротестував проти поділу нейтральної полоси між Польщу і Литву.

Таксамо після рішення Ради Амбасадорів литовське правительство запротестувало перед державами антанти проти означення границі між Польщею й Литвою.

В комунікаті Литовської Телеграфічної Агенції рішенне Ради Амбасадорів називається „несправедливим і безправним" і говориться, що Литва вважає те рішенне неістнуючим.

Так само литовський президент міністрів підчас свого побуту в Парижі в розмові з журналістами сказав, що рішенне Ради Амбасадорів є тільки теоретичне та що між Польщею й Литвою нема ще границь.

Цікаво, як справа означення границі між Польщею й Литвою буде розвиватися далі. Щоби рішенне Ради Амбасадорів у сій справі увійшло в життє, треба, щоб Польща й Литва через свої комісії означили спільно границю і в окремім договорі признали ту границю обовязуючою.

Коли се не станеться, то буде істнувати теперішний фактичний стан, який грозить вибухом конфлікту між Польщею й Литвою. Такий конфлікт властиво вже істнує. В часописях часто появляється відомости про перепалки між польськими і литовськими відділами на лінії, яка на основі рішення Ради Союза Народів і Ради Амбасадорів має стати границею між Польщею й Литвою. Ходить тільки о се, чи сей конфлікт поволи погасне, чи буде розгорятися.

В кождім разі Польща має в Литві неприятеля, який скористає з кождої нагоди, щоб відобрати від Польщі Виленщину. Коли та нагода прийде, не знати. Але як тільки Польща буде вмішана в яку війну, Литва певне прилучиться до неприятелів Польщі.

Зрозуміла річ, що Литва як держава, яка мусить бути неприятелем Польщі, є нашим природним союзником проти Польщі. Особливо, що між Україною й Литвою нема ніяких спірних справ, які нас розєднували би.

10. цвітня, 1923.

Др. Михайло Лозинський.

*) Властиво між Польщею й Білоруською Радянською Республикою і між Польщею й Українською Радянською Республикою, з якими межує Польща. Частинність з територією Російської Совітської Республики — Польща ніде не межує. Одначе Рада Амбасадорів знає тільки Росію, так само, як і Совітська Росія висуває чи українську чи Білоруську чи яку іншу національну радянську республику тільки тоді, коли їй того треба, а в дійсности вважає їх частями Росії.

ХОТІВ БИ Я

Хотів би я під небом рідним
Вклонитись матінці землі,
Утерти сльози сестрам бідним
Й до праці стати у селі...

Хотів би я піднятись в хмари
І полетіти в рідний край,
У ранах впасти там на марі
В борні за волю й любий край...

Ол. Неприцький-Грановський.

Як би я згинув в полі, в боротьбі
І по моїм нікченім, марнім трупі
Побідне військо наше в славі перейшло
І землі наші збрані у купі, —
Тоді життє моє на марно-б не пройшло.
Я з радістю віддам життє тобі,
Тобі, моя Україно, тобі
В отсій за волю лютій боротьбі!...

Ол. Неприцький-Грановський.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МЕКАДУ, ПА. Бр. Соц. св. Духа, відд. 1. повідомляє, що місячний мітинг відбудеться о 1. годині пополудни в неділю, 20. мая в церковній гали при Вест Блейн стріт. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись. Неявившихся чмен заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — І. Когут, предс.; П. Пухир, секр.

РІОНГСТАВН, О. Бр. св. Івана Хрестителя, відд. 230 відбуде свій мітинг 13. мая о 2-ій годині пополудни. Проситься всіх членів явитись. Не явившихся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Д. Ткачик, І. Брець.

А. Падолист.

МОЛИТВА

Стала мати на коліна
Щиро молить Бога:
— „Ой куди веде до сина
Велика дорога?
Милосерний, ти все знаєш
Про мойого сина...
Де ти його пригортаєш,
У яких колисках?
Глянь всевишнім очами,
Вислухай молитву,
Захисти між ворогами
Як іде він в битву!...
Ізціли кривавi рани
Свяжою росою,
Щоби знов за край коханий
Стать він міг до бою...
І розквітне Україна
Вільним краєм стане,
Тоді знов побачу сина,
В серці сумростане.
Він на коблі милозвучній
Вечерні заграє
І пісні завзяті й гучні
Серця, заспіває...
Проявиж, Всесильний, зміну
Серденьку старому:
Най він вызволить Україну
Й вернеться до дому!"...
Мати бе тільки поклони
Перед образами
І злива сердечні стони
Разом зі сльозами...
За молитвою святою
Загріліись очі:
„Боже, змилуйсь надо мною,
Дай слова пророчі...
Коли він за Україну
Серед степу вийшов,
То до нього я полину
Краплі сліз пролиті...
І зійдуть квітки чудові
На його могилі,
Прилетять у дні майові,
Птиці сизокрилі.
Гей, поллється пісня моя
В його домовину,
Він прокинеться й згадає
Ласку материну
Та й спитає з домовини
Бідну свою матір:
„Що зробили з України
Кати і Пілати.
Все по правді відповім я,
Дорогий мій сину!
Не засохло твоє сіма,
Виросте Вкраїна!

А. Падолист.

ГНОБИТЕЛЯМ

Зніміть ярмо пекельних мук,
Що скове наш вільний дух,
Бо виникне страшенний гнів
У поневолених борців.

Минулися часи мольби...
Невжеж і досі ми раби?
О, ні! Давно вже розвіяла
В нас гордість вільного орла.
Не зможе нашу мінь скувать
Ніхто: ні приятель, ні кат,
Прозріли очі, бачили все,
Що світ жорстокий нам несе.
Прислухайтесь жалібних слів
Од поневолених борців:
Ми кличемо: зніміть ярмо
І ми в новій полетимо.
Невже не чулі вам слова?
Таж кріпка камінь пробива,
Як сльоз раз вона впаде:
Знімть, бо гнів нас поведе!

ПРАВИЛА ВСТУПУ ДО ВИЩИХ ШКІЛ В РОСІЇ

В московських офіціяльних „Известиях" оголошено „правила вступу до вищих шкіл РСФС" в 1923 році. В основу тих правил покладено принціпи: чим швидше масово заповнити вищі школи учнями пролетарського і селянського походження, — очевидно з увагою на їх партійно політичне кредо. Отже головним вписом до вищих шкіл буде займатися комісія при Головнім Професіональним Бюрі („главпрофобр'ф)" Іспити при записі не будуть мати ніякого кіріктер ру конкурсових іспитів; будуть брати тільки те на увагу, чи кандидат зможе продуктивно працювати у вищій школі. Особи, які скінчили т. зв. робітничі факультети — переходять автоматично до вищих шкіл; вони приймаються в першу чергу. Вільні місця, які залишаться після впису абсольвентів робітничих факультетів, будуть поділені між кандидатами на студентів по такому принціпу: 25 прц. віддано до розпорядження Центр. Комітетови „Російськ. Комуніст. Партії" 40 проц. — Професіон. Союзам; 15 проц.—Центр. Комітет „Рос. Комуніст. Молоді"; 3 проц. — червоноармійцям, учасникам „внутрішніх фронтів"; — решта місць призначено для: демобілізованих інвалідів червоної армії і фльоти, походженням із пролетаріяту, для кандидатів Нар. Ком. Освіти та врешті, для охочих студіювати за грошевою оплатою. — Ті правила обовязують такі вищі школи: фізико-математичні та медичні факультети всіх університетів, соціяльно-економічні відділи головного професіон. бюро, вищі сільсько-господарські школи, та вищі педагогічні інститути. — Таким робом большевики думають рішуче „пролетаризувати" ряди інтелігенції та наповнювати їх комуністичним елементом.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читанне веде до просвіти, а просвіта — се сила.

Пишіть по цінник книжок до "SVOBODA"
Grand Street, Jersey City, N. J.

НЕМА ПРИЧИНИ ДО РОЗПУКИ!

В часі великої війни оден артист польський у Варшаві виступив в кабареті з такою сатирою. Оповідав, що заграв в карти з Французом, Англійцем і ще кількома. Зразу йшла йому добра карта і хотів перестати, та партнери не допустили до цього і говорили заєдно: „грай пан далей..." Аж змусили його своєю впертостю і голодом до того, що віддав усьо, що виграв, та ще й своє втратив. — Те саме мусимо і ми сказати нашим партнерам: грайте панове, далі такими самими газардними ставками а побачите який з того вийде кінець. Ми знаємо, що наш партнер терпить голод на всіх цариках. Від него а не від нас залежить, чи йому стане краще, чи ні. П. Сікорський медовими словами звертається до інородців, щоб їх заспокоїти, обіцює дуже мало і дуже невиразно, чого нам від Польщі ждати, а при тім йдучи погрози, мовляв: не хочеш, псе, куска хліба, який тобі подаю, то дістанеш буком.

А польські газети голосять за ним: хто не властивого хочете, ви, Українці, Білоруснин, Литовці, Жиди, Німці? скажіть, будемо миритися...

Чого жадаємо, з цего не робимо жадної тайни і ви це дуже добре знаєте. Вам в відповідь можемо дати одну добру раду: коли хочете, щоб ті „інородці" бодай часово з вами сяко-так жили, то робіть так, щоб ви не затроювали їм життя і не випихали їх з прадідівської землі. Тямйте, що було в Австрії. Там жило аж 8 народів. А чи вони всі були вдоволені? Там було добре лише Малярам, Німцям і Полякам. Поки був мир, то Австрія могла панувати. Колиж вмішалася у війну, то згори повинна була передбачити, що розлетиться. Для Австрії неможливим було видумати такої війни, котраб була ідейною для всіх народів. Показалося, що не лише ті невдоволені народи бажали собі розвалу Австрії і причинялись до цього всіми силами (Чехи; але й ті, що їм було в Австрії добре, хотіли ще ліпшого і в годину конання старої Австрії копнули її (Поляки). Колиб Австрія була справді матерю тих всіх народів, то може вони булиб вдоволені і булиб не допустили до її розвалу. Австрія то історичний зразок погубної засади гноблення одних другими і фатальних наслідків такої політики. Не входжу в те, що такий режім є руйнуючий для кождої, навіть дуже сильної держави, а щож сказати о державі молодій, несконсолідованій, заваженій завзятими міжпартійними боротьбами для самого панування, для власного інтересу, якою являється відновлена Польща.

У кого тільки трохи незамороченого шовіністичною мегальоманією розуму, то мусить бачити, що такий стан мусить довести до руїни і розвалу. — Отож польський уряд не може ніяк перейти до денного порядку над тою одною третою частею населення, котре називає себе не-поляками. Бо треба йому о тім тямити, що хоч зразу не булоби такого зриву і панувавби позірний спокій, то при даній нагоді, коли завіє буря із зовні, ті інородці не будуть мати найменчого інтересу підпомагати накиненої їм матери, а навряд.

Тепер політичний барометер в Европі показує дуже погано, велике атмосферичне тиснення аж в очи бє, і оловом душу налагає. Світова війна не скінчилась, а йно що зупинилась, щоб ще з більшою силою зачатись. Ослаблене Німеччини спричинене республиканськими утоплями лише часове. Республика німецька, це історичний абсурд, бо Німці були все монархією, вона в Німеччині знову повернене. Ще дуже завчасу співати Німцям вічную память, а версальське „de profundis" дуже ефемеричний твір. Згрідні декламації „політиків" що „не від Німців нам вчитись", це ліліпутські декламації. У тому біда, що ми хоч користувались німецькою культурою, дуже мало від Німців навчились, і ще багато від Німців вчитисьби нам. Отож Німеччина незадовго зрівнюватиться і вона не забуде ні Франції ні її пупілям того упокорення, якого дізнала по світовій війні. Німці швидше спроможуться на відплату за рік 1918, як Франціи спромоглись на відплату за 1871 рік.

Те саме буде і в Росії, в котрій як загально говорять, працює тепер німецька голова і енергія. І там кіпить ненависть і думка реванжу за упокорення зі сторони Польщі у рижському договорі. — І ті дві великі держави зженуть першу оскомину на Польщі. Серед таких обставин, в посередині між двома готуючимися до круговороту вальцями, треба Польщі шукати сили опору у свойому внутрі. А ця сила може вийти лише з вдоволення і добробуту тих народів, які змушені у Польщі жити. Ані гарні обіцянки на воєвідську автономію, ані політичні дописки, ані карні ініцительні експедиції вдоволення не зродять. Не заспокоять невдоволення і погрози на винищення інородців, бо це смішне і неможливе.

Але булоб нерозумом з нашої сторони тепер ризикувати. Це бувби акт розпуки залудженний з гори на невдачу і ще тяжше закріпощення. Дозріють європейські факти на цілій лінії до тої міри, що стануть корисними для нашої остаточної ідеї, годі побачимо що і як. Ми працюймо над освідомленнєм мас, над піднесенном його добробуту і ждім. Врозумиться Польща і поведе політику в змислі народних свобід, добре. Не поведе, друге добре. Чи сяк, чи так станесь, ми на разі підождім. Поки що хай грають далі. Ми не маємо потреби ані витягати руки до згоди ані говорити про наші домагання, бо ми ні сотний раз говорили, та вони все показували, що на те не вухо не дочувають...

Андрій Чайковський.

(З перемиського Укр. Год.)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРУКАРНЯ
УКР. НАР. СОЮЗА
„СВОБОДА"
приймає замовлення на друкованне тікетів, розкидок, афішів, членських книжочок, статутів, книжок, коверт і листових паперів для Братств, Товариств і Сестриць, часописів і всіх инших річий, що входять в склад друкарських робіт.

РОБОТУ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всякими замовленнями до своєї власної друкарні на адресу:

"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ALLENTOWN, PA.

ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

відбудеться

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 13. МАЯ 1923

в Українській гали, 803 Front Street.

Початок о 2. годині пополудни.

На вічу буде промовляти Др. В. Гагин, поручник Січових Стрільців, який недавно прибув з старого краю.

На віче запрошують усіх Українців і Українки як з Алентавн і околиці.

Місцевий Комітет Обєднання.

09-10

УВАГА! БАЙОН, Н. ДЖ. ПОЗІР!

Заходом Укр. Нау. Муз. Товариства в Бейон, Н. Д., відбудесь

В СУБОТУ, 12. МАЯ 1923 Р.

в Лейбор Лайсеом гали, 72 В. 25 ул.

ВЕЧЕР ПОШАНИ

посвячений великій памяти повстанців розстріляних польською шляхтою в Чортокові т. С. Мельничука, П. Шеремета та погибшого трагічною смертию І. Непиа. в програму входить новий драматичний нарис в 3-ох діях а 4-ох відслонах, уцсенз. тов. В. Гібою п. з.

НАГЛИЙ СУД В ГАЛИЧИНІ

Гра дія на Україні 2-га: Боївка при роботі в Галичині. 4-та: В тюрмі. 4-та: Розстріл.

Програма: 1) Вступне слово Н. Н. 2) Наглий суд в Галичині, нарис в 4. діях. 3) Надгробна картина з рефератом.

Початок 7.30 вечером. Вступ 55 цент.

Весь дохід призначений на політичних вязнів в Східній Галичині.

Робітники і Робітниці! Приходіть і кличте знакомих, а побачите як польська шляхта знущається над нашими братами в Східній Галичині.

КОМІТЕТ.

YONKERS, N. Y.

Укр. Спів. тов. І. Лисенка в Йонкерс — уряджує —

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ

в память політичних героїв за волю України.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 13. МАЯ 1923

в Prospect Hall, 49 Buena Vista Avenue

Початок о годині 4-ій пополудни.

Управитель хору М. Фатюк.

ПО КОНЦЕРТІ БАЛЬ ДО ПІВНОЧИ

Проситься всіх Українців і Українок місцевих і позамісцевих о численну участь. — КОМІТЕТ. 09-10

MANVILLE, R. I.

Заходом Укр. Сестрицтва св. Анни відбудеться

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 12. МАЯ 1923

в Народнім Домі в Менвіл, Р. Ай.

Початок бало 6 4. годині пополудни.

ВСТУП ВІД ОСОБИ 40 ЦНТ.

На сей баль Сестриці св. Анни запрошують всіх Українців з Українок з Менвіл і з околиць як з Вуттокет, Central Falls, Потокет. Провидене і багатом всіх. Весь дохід з балю призначений до рідного краю на боєвий фонд. За добру забаву ручить на

КОМІТЕТ СЕСТР.

09

ПОЗІР! NEW HAVEN І ОКОЛИЦЯ!

Заходом тов. Любов. від. 370 У. Н. С в Ню Гейвен, Конн.

— устроюється —

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 13. МАЯ 1923

в Shuetzen Park (Шуцен Парк).

Початок о годині 1.30 пополудни

Дорогі Українці і Українки, Браття і Сестри! Прийшла пора весни, час коли все сотворине Боже зачинає новеє житя. Так і Тов. Любов рішило устроїти Великий Пікник, деби ми могли всі як одна українська родина, забавитися, розвеселитись і пригпмнуч свої рідні звичаї як пісні, танці і музику, о котру ми постарались. Музика буде пригравати до несхочу, рівнож будуть здорові солодкі навитки як і конна перекуска, та відпічнем на чистім здоровім повітрю. Тож запрошуємо всіх Українців без ріжниці партії взяти участь в забаві. За добру з. ву ручить

09-10 Комітет тов. Любов.

CUNARD

ЧИ ВАШІ РОДИМЦІ ЇДУТЬ ДО АМЕРИКИ?

Американський конзуль в Ризі приймає тепер апліканії на паспорти і віза на нову квоту. Кунард Лінія має найпосліпніші кораблі у світі. Пасажирам з шифкартами Кунард Лінії не треба довго чекати на кораблі. Кунард має представників в Росії опікуючіся пасажирами доставляючи їх впрост аж на кораблі.

Кунард Лінія одинока з трема офісами на Україні.

В ХАРКОВІ, ул. Свердлова 53-55

В КИЇВІ, ул. МАРКСА 3.

ОДЕСА, ул. Ленінн (Рішелевская)

ГРЕЦІЯ ДО СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ знеслася гарантуючи виплату в американських долярах

ЧЕРЕЗ ГОСБАНК

Звертайте до корабельних агентів або до:

CUNARD LINE.

25 Broadway

New York

НА СЛУЖБУ НАЦІЇ

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДОБИ. З приводу літературної анкети „Українського Прапору". Львів—Відень, 1922. Ст. 48, 16°.

* * *

У великі, пятьтомовиі творі п. з. „Ганьбух дер Політік", який з ріжних боків розглядає причини погрому Німеччини, єа таке цінне признаніє Г. Бернгарда:

Нещастєм Німеччини було те, що безумовно спільні національні ідеали існували тільки в малих гуртках. Спільна мова була одиноким і то зовнішним знаком приналежности до цілости. Нахил до індивідуалізації в партійного розбиття ріс у міру того, як поширювалася освіта. А та освіта була в основі чужа: з решетцяо римського права виросла каста чужих народови провідників. Опісля те відчуження збільшила ще французька освіта вищої кляси. Щойно німецька національна література приготовила народини спільної національної одомости, але поки що для тонкої верстви.

Ще виразнійше підчеркує значіння відповідним духом переняної літератури проф. гамбурського університету А. Мендельсон Бартольді:

Між усіми великими літературами світа ніяка инша не перенята так наскрізь політикою, як англійська, хоч має єе й російська та німецька аж до книжочок для дітей включно. В англійській літературі найсильніші поетичні уявлідення лучаться майже правильно з найсильнійим перенятєм поетів державною думкою. Видно єе виразно вже в тім, яке визначне місце займають в англійськім письменстві утопії, почавши від „Утопії" Томаса Мора 1516 р.

Яку вязку ролю в житю нації — позитивну або негативну — може відіграти свідома своїх завдань література, бачимо наглядно також на найблизчих сусідах наших: Поляках і Москалях.

Наскрізь національна і високо-патріотична нова польська література виховала поколіня, яке мали нагоду пізнати між ин. на вулицях Львова в памятнім 1918 р...

Наскрізь безнаціональна і грубо матеріалістична нова література російська виховала поколіня, яке привело на Росію нинішню страшну руїну.

* * *

„А який вплив на українське громадянство мала і має українська література?

Перше, ніж відповісти на отсе питанне, слід ствердити один безперечний факт, вікову повну залежність Великої України від Росії. Залежність — не тільки державно-політичну, але й духову. В однакових життєвих умовах жило громадянство російське і громадянство українське й однакови інтересами. Одні мрії мріяло одно і друге й одні мало ідеали. Одну — культуру.

Чиж супроти того може дивувати дуже, що й українська література мала й має так багато спільного з літературою російською?

Передовсім, як і в російській, в неї слабка національна свідомість. Національна свідомість — а не етнографічна. Виймок становить Т. Шевченко, поет наскрізь національно свідомий. Та побіч безперечно національно позитивного твори Шевченка вщіпили в українське громадянство й чимало суспільно негативного.

І отсей суспільний негативізм — се друга риса української літератури, спільна з літературою російською. Негативізм — на цілій лінії. Від правного життя (Винниченко) починаючи, а на найвищій формі національного спіжжиття — на національній державі (українська історіографія!) кінчаючи.

Передовсім — у суперечі до англійської — різко бє в очи в українській літературі повна недостача державної думки. Не тільки недостача, але й вороже відношенє до неї.

Свідчить про се наглядно українська історіографія.

„З якою антипатією — каже про неї проф. М. Грушевський — трактовано в сих кругах зусилля української буржуазії коло здубування клясової національної держави, всупереч російсько-клясичним мріям мас! „Кіевская Старина", пок. Лазаревським у головах, можна сказати, займалася складанням акту обвинувачення на буржуазію за її прогрішення перед трудовим народом в економічній та соціяльній сфері. За те антипод старшинської України, Запорожська Січ, се ікоплане (! — І. К.) огнище українського комунізму, в інтелігенських народних українських кругах зауважувано пієтизмом не меншим, як у народі, що так гірко оплакав її зруйнуванне, не помянувши й словом зруйнування Гетьманщини".

Гетьманщини — слід додати — що була останним актом старої Української Держави...

І отся перевага економічних і соціяльних — взагалі матеріяльних інтересів над інтересами національними і державними характеризує мову української літератури так само, як і нову літературу російську. Перевага інтересів людини — звіряка над інтересами людини вищого типу — члена нації.

Та чи така література могла викликати в читача високий національний підєм?

Ніде правди діти: відповідальність за нинішній страшний наш погром у великій мірі несе між ин. наша література, яка не виховала в нас такого типу громадянина, який виховала на пр. англійська література в Англійців, або польська література у Поляків.

Та чи згаданий страшний погром, який переживаємо саме, буде нам за науку? Чи досвід, здобудий коштом нової утрати Української Держави та нового поневолення України, зуміємо використати, як слід?

Зокрема — чи наша література придасть собі нарешті свій великий обовязок супроти Нації та стане виконувати його, як слід?

Такі питання настирливо насуваються під теперішню хвилю кождому свідомому українському громадянинови. Насуваються настирливо — і настійчиво домагаються відповіди.

Питання такі насунулися, очевидно, й редакції віденського „Українського Прапору" і вона попробувала добути на них відповідь. Відповідь безпосередно від самих представників української літератури. З тою метою й уладила вона цікаву анкету серед них, питаючи: що пишете тепер?

Статистичні дані й літературно-політичні висновки з сеї анкети подає зазначена вище книжка.

* * *

В анкеті взяло участь 82 письменники, з того 9 жінок. Галичан 48 (з яких 10 живе на Закарпатській Україні), з Великої України 30, Буковинців 4 (з того 2 жінки). З автохтонів Закарпатської України не взяв участи ніхто. Таксамо — з Америки, де така численна наша еміграція, яка розвиває також свою питому творчість.

Коли подивитись на учасників анкети по краях, то найбільше їх живе на еміграції. Місця перебування учасників такі: Відень (31), Львів (13), Ужгород (5), Прага (5), Баден коло Відня (4), Тарнів (3), Париж (3). Решта (18) розсіяна одиницем по всіх усюдах.

Скількість творів, які згадуються в анкеті, виносить 487. Мала частина їх уже видана, більша написана, ще більша щойно викінчується або тільки задумана.

Та найважнійше: що пишуть нині наші письменники?

„Коли слідити за нашою творчістю на основі анкети — пише в „Загальних увагах" до анкети І. Німчук, то впадає в очи, що найбільше учасників, які працюють на полі красної літератури, взялося до історичної повісти, історичних оповідань, та оповідань для молоді. Характеристичне й те, що історичні твори і то в першій мірі з нашої старої історії, в меншій з часів Козаччини, присвячують свій талант і працю виключно Галичани. З придніпрянських учасників не займається сим родом творчости ніхто.

„Дальше слідують усякого роду спомини й оповідання та вірші з часу війни.

Інші роди творчости заступлені в анкеті таким ріжнородним матеріялом, що годі покинув щонебудь певне про них сказати".

„Твори українських письменників, виявлені анкетою — пише в „Естетично-критичних висновках" з анкети др. О. Грицай — свідчать майже в кождій області поетичної творчости про те, що свідомість національних дійсностей — се нині найвищий ідеал нашої артистичної творчости. Незалежно від оживаючого історичного розмаху почуваємо її подих і в області драми, в области суспільнoї роману та новелї".

„У всіх відповідях — пише вкінці в статті „Про культуру національного відродження" п. О. Кущо — слідне напрямнене почуття нинішньої доби, почуття національного відродження, що містить у собі живу память останнього вчора й живу тугу за новим будучим. У кождого з робітників пера мабуть більше, ніж досі, нових плянів і мрій, нових і може їм самим деколи дивних і для них самих несподіяних. З деяких відповідей так і виринає обличча сильно, часом екстатично задиване в те, що мусить прийти, що твориться силою національного хотіння, розуму й чину.

„З усіх відповідей на анкету — читаємо далі — явні два основні змагання старих і молодих робітників і робітниць пера про те, як випадає перо з рук, ослаблених голодом і холодом. Як марнуються заслужені. Як тяжко молодим жити надіями. А друге змагання се наче гора відповідь на злиденну дійсність, сильне бажанне і незломна воля піднятися дуром понад сучасний побут нації, запято оборонити свідомість власного визволення. Є се змагання приготовити нові часи, добути навіть з розгрому сили і надії — власною працею.

А ся праця се все „праця над собою". Праця нації над собою. І тому говорить анкета безнастанно у всіх відповідях про людину, нову людину нової доби. І виявляє ся людину в тім, що каже про те, що вже зроблене, що робиться і що хочеться робити. Що працю нації над собою, над типом, характером і способом виявлення національного духа й хотіння роблять одні свідомо, доцільно, наче з почуття обовязку, наче спонукані суспільною змбіцією, — а другі немов несвідомо, немов байдужі до суспільного життя. Сі другі се ті, що шукають „чистої" правди, „чистої", „мистецької" краси. Все те „так як боротьба, що за нами — закінчає згадний вище автор — свідчить про те, що наш нарід нестримною лавою на всіх областях свого життя йде вперед: до того, щоб бути вільним у всіх проявах свого життя і перш усього в свому нутрі".

Такі висліди дала отся чи перша в нас літературна анкета й такі висновки витягнули з неї згадані вище її референти.

Підчеркую — її референти. Бо пересічний читач обговорюваної книжки — на превелику жаль — зробити собі сам не має змоги. Бо видані книжки не вважали чомусь потрібним подати у книжці найважнійшого — самої анкети, з нагоди якої й видали книжку; і через те обнизили на ¾ цікавість й історично-літературну вартість самої книжки.

Та чи такі оптимістичні висновки, які витягнули з анкети її референти, вповні оправдані?

Приглянімося висліддам анкети ближче.

Передовсім — що торкається красного письменства.

Безперечно! Повну рацію мають усі три референти, коли звертають особливу увагу як на відрадний симптом на відродження (чи може краще: народження) у нас національного роману. Ще більш відрадне те, що зміст до історичних повістей автори їх беруть з державного періоду нашої історії. Та на тім сього ствердження тим більш вражає один суміний факт: традицію української державности в красній письменстві культивують виключно Галичане тільки...

Ще менш оптимізму викликають инші роди нашої літератури, показані анкетою.

В першій мірі найбільш популярна в нас після красного письменства та зовсім зігнорована чомусь в оглядах усіх трох референтів — публіцистика. Справді, Український народ переживає саме національну катастрофу — одну з найбільших, які знає його історія. Та як реагує на се українська публіцистика? Чи багато в неї застанови над причинами катастрофи? Чи багато спроб сформувати з досвіду, який так дорого коштує нас? Чи багато охоти навчитися чогось з лекцій, яку дала нам отсе знова історія?

Про українську історіографію — яку так само зігноровано в поаикетних замітках — мав я недавно нагоду писати окремо.

* * *

Богато дечого ще можна би сказати з нагоди отсеї будь-що-будь цікавої анкети. Однаково: про те, що виявила вона, як і про те, чого в ній нема.

Та ціль отсих заміток не літературно-критичні підрахуння.

Їх ціль: глянути на українську літературну продукцію як на преважний національно-політичний чинник в житю України із того становища оцінити її.

І з того становища глядячи на неї, слід ствердити:

Українська література служила досі вірно українському дзоон. Час найвищий почати службу Українській Нації!

(Гр. В.) Ів. Кревецький.

ХОРОНІТЬ ПОЛИВУ ВАШИХ ЗУБІВ

Найчиннійша часть зубів є їх поверхня. Тоненка оболона поливу, се охорона натури перед псуттєм зубів.

Чи Ви драпаєте і здираєте поливу з Ваших зубів вживаючи сильних пісковатих чистителів?

Colgate's чистить зуби правильно. Він не надпсовує поливу або мягкі тканини. Він лишає губу чистою, холодною і відсвіжевою. Доктори і дентисти всюди відпоручають Colgate's.

ДОБРІ ЗУБИ ДОБРЕ ЗДОРОВЛЄ

COLGATE'S RIBBON DENTAL CREAM 25¢

АКУШЕРКА МАСАЖИСТКА

Американської школи і шпитальна практика. — Порада і поміч.

PAULINE H. KURESKO

713 McCrenie St., Chester, Pa.

Bell Phone 2171

ФАРМИ!

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ

в гарній околиці близько Ню Йорку. Нові доми на легкі місячні сплати, з руми $1350 — $300 готівкою; 4 руми $1575 — $400 готівкою; 5 румів $1800 — $500 готівкою. Вода, газ, електрика. Школа, церква і шпори на місци. Пишіть або зайдіть до:

ГРИГОРАЧ І МЕЦЬКА,

520 E. 6th Street, New York, N. Y.

"НА ПРОДАЖ ФАРМА 170 акрів, дім на 10 кімнат і 6 других забудовань, 13 дійних коров, 5 вілюк, 2 коні, 400 кур, 600 курчат, 15 качок, вся машинерія, недалеко міста, школа при фарміі. Ціна $4400, готівкою $1500. — Фарма 79 акрів, дім на 5 кімнат, 4 другіх забудовань, 4 корови, 2 коні, 200 кур, 500 курчат, машинерія, миля до міста, школа при фармі. Ціна $2000, готівкою, $900. Голоситися до: Adam Mikrutt, 103½ St. Marks Pl., Іст 8-ма ул. коло 1-ої Евиі, New York City. 09-34

НА ПРОДАЖ ФАРМА 124 акрів, новий дім на 12 кімнат, нова стебельна та инші забудовання, 2 коні, корови, кури, 4 акри саду, 6 акрів ліса, фарма озорна і засіяна. Продається тано або замінється за реальність в місті.

Фарма 22 акрів, 2 коні, 2 корови, 500 куриий, дім на 9 кімнат, нелика стодола та инші забудовання. Продається тано. Обі фарми близько New-Brunswick, N. J. Школи і церкви при фармах. Голоситися до: 09

PETER BREZNAK,

Belle Mead, N. J.

СЕЙЧАС ДО ПРОДАЖИ ФАРМА

235 акрів, два доми, один на 14 кімнат, другий на 8, також другі великі забудовання, 32 дійних корів, бугай, 3 коні, 20 курий, машина до доєння корів, гроф до воження молока і вся фармерська машинерія. Ціна $11500, готівкою $4000, решта на легкі сплати. Фарма надається для двох. Голоситися до:

JOHN KALEPO,

Westerville, N. Y.

06,08,12,14,18,20

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма 160 акрів, дім на 10 кімнат і другі забудовання, 11 коров, 2 ялівки, 2 коні, 300 курий, 500 курчат, гуси, качки, машинерія, недалеко міста, школа при фармі. Ціна $4500, готівкою $1500. 04-09

Фарма 75 акрів, дім на 8 кімнат, стодола і другі забудовання, 3 корови, 1 кінь, 150 курий, 400 курчат, машинерія, дві милі до міста, школа при фармі. Ціна $2100, готівкою $700.

PETER OWDY,

194 Avenue A, близько 12-ої улиці.

New York City

ФАРМА В НЮ ДЖЕРЗИ, близько Ню Йорку, 200 акрів, 25 акрів будівничого ліса, решта, плуги, великий сад, ріка, озеро, дім на 12 кімнат, нелика стодола і бугато других будинків, 35 голов худоби, 5 коний, 2 мули, 500 курий, 100 курчат, гуси, качки, індики, безроги, 2 газолінові інджаі, автомобіль, молотівка і богато другої машинерії потрібної на великій фармі, недалеко міста, школа при фармі. Ціна $14.500, готівкою $4.000. 04-10

M. PISARKO,

429 E. 5th Street, New York City

ПОТРІБНО 100 ФАМІЛІЙ

хотрі думають мати власний дім і двома або більше акрами землі (кар до Plainfield і Newark переїзд через землю) в Бевер Брук, N. J., 15 мінут ходу до великих фабрик де кождий член родини може дістати заняттє. $100 вкладу або більше. Пишіть або приїздіть: Builder, 126 Liberty St., Room 305, New York City, Dept. 9.

ШВЕДСЬКО

АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

Скора пасажирська обсуга з Ню Йорк до Гамбурга і Гданська. Кораблі просто через Готенбург (Швеція) до Гданська. Ціна дорога водою—заміна кораблів в дорозі.

DROTTNINGHOLM

12. мая, 5. червня

S. S. STOCKHOLM

23. мая, 30. червня

S. S. KUNGSHOLM

19. червня, 26. липня

Ціна 3. класи: до Гамбурга $105.50; Данциг $106; Гданськ $105.50; Лібава і Мемель $107.

Подорож тріває 12 днів. Пасажири 3. класи їдуть в каютах на 2 або 4 осіб.—Непотрібно шведського віза. В справі подорожі і пашпортів голоситься до місцевих агентів.

New York Office: 24 State Str.

Chicago Office: 70 E. Jackson Str.

ОДИНОКИЙ РУСЬКИЙ ДНЕВНИК НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ РУСИ

„РУСИН"

виходить в Ужгороді від дня 1-го лютого 1923 р.

Напрям чисто народний, безпартійний. Участь в редакції беруть всі визначніші політичні, культурні і економічні діячі. Підкарпатські Українці, Шефердаттом є проф. Др. Тихий. Постійна широка і правдива інформація в політичній, культурній і економічній житю і відродженню підкарпатських Русинів.

Передплата для Чехословацької Республики, Східної Галичини, Польщі, Югославії і Австрії 15 К.; для прочих держав 30 К., для Америки і долярів.

Адреса: Часопись „Русин", Ужгород, Підкарпатська Русь, Чехословацка Республика—Европа.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ЖИВИЙ НЕБІЖЧИК

(Оповіданнє з початку 16-сотих років).

(Продовженнє). (20)

— Я іду, сам осідлаю мого коня, — сказав Кость і разом з ротмістром вийшов з хати.

За годину похід рушив в сторону Пятник. Драгуни ішли пішки. Окрім драгунів, ішли ще чотири гайдуки Костя.

Похід ішов шляхом на Стрілчиці. Пятники були праворуч. Причілок гори, на котрій стояв замок, був від шляху і від коліївських нив відділений багном і ставом. Від замкового причілка гора тяглася далі в сторону Стрілчи, рівнобіжно до шляху. Хребет гори був порослий лісом. На її узбочи стояла церква і попівство; ще низше, край дороги село. Коли дружина Костя зрівнялася з селом, він зупинив похід.

— Як ми всі, — каже, будемо йти до замку в купі, то його перестережуть і він втече: або селом, або на Девятники, або ставом на Соколяку. Нам треба подінутися, і всі ті дороги відрізати йому. На се я взяв моїх гайдуків, будуть провідниками.

— Ти, Семене, — звернувся до одного гайдука, — підеш з двома драгунами. Підеш греблею між селом і ставом на підніже замкової гори. Там, при березі ставу три човна. Кождий з вас сяде в одно судно, їдучі лить і причалить до соколівського берега. Там човна приприклюєте до віток кущів і вернете назад сюди. Підете під попівство і будете пильнувати, чи він з відтам не вийде.

Ротмістр дав Семенови двох драгунів і він ще між вербами на гребли.

— Ви, пане ротмістр, лишите мені двох драгунів і з рештою та з моїми трема гайдуками підете далі шляхом. Обійдете де-що та підете у ліс на хрості гори. Крізь ліс до замку веде дорога і дві стежки. Поділите драгунів на три части. Мої гайдуки поведуть їх дорогою і обома стежками. Коли стежки вже зійдуться з дорогою, один гайдук з кількома драгунами нехай перетрусить доріжку на Девятники і заглане до колиби вуглярів, що при сій доріжці. Я з чотирма драгунами піду селом, попри попівство, попри церкви і попід ліс просто на замок. Край замкової фоси буду дожидати вас. Як ви надійдете, я піду до замку лише з одним гайдуком. Буду поводитися так, будь то би я нічого не знав про ваш прихід; будьто би між вами і мною не було ніякої спілки, ніякого порозуміння. Ви вступіть в замок аж тоді, коли до вас вийде мій гайдук. Поки що лише будете пильнувати, щоби хто з замку не вийшов. Як він в замку, то побачивши мене, або як почує, що я прийшов, або буде втікати, або вліз в який скриток.

Кажете, що до замку підете з вашим гайдуком, — замітив ротмістр. Всі ваші гайдуки будуть зі мною.

— Будуть з вами, але й прийдуть з вами під замок. Ви й так, як прийдете під замок, мусите когось прислати до мене з вістию, що ви вже на місци. Вишліть Семена. Нехай прийде на місце, де від сторони села зачинається фоса окружляюча замок.

— Чуєш, Семене? — звернувся до гайдука. — Але крізь кущі ступай обережно.

Худик і Федь ночували на пятницькім кладовищи. Спали чергуючися. Обовязком того, що вартував, було дати сплячому товаришеви стусана в ребра, як стане за голосно хріпіти. По півночи вартував Федь. Пакав люльку, наслухував і нада село дививсь на шлях за селом. Вапнистa дорога була видна, неначе широка і довга біла тасьма. Була тим видніймша, бо в світлі місяця відбивала від темного ліса по тім боці.

Федь дав Худикови такого стусана, що той аж підвівся і вхопивсь рукою за бік.

— Ти вдурів? — спитав Худик. — Троха ребер не порозтручував... Чи я так сильно хріпів?

— Псст. Ти цілком не хріпів... Але... ади! Глянь на дорогу.

Худик протер очи і глянув.

— Нічого не бачу, — каже, — тілько в однім місци дорога темна.

— Се темне сунулося від Соколівки і просто нас зупинилося... Там де тепер стоїть.

— Може з села товар женуть на пасовиско?

— Та тепер?! Ті, що пасуть в ночи, пігнали товар ще тоді, коли ми сюди йшли. Для инших ще за рано.

— Правду кажеш... І чого би стояли на дорозі?

— Підійду близше до дороги... Може се яка напасть.

Федь встав і відійшов. По хвили прибіг назад задиханий.

— Біжу до пана. Там на дорозі драгуни з ротмістром і Соколівським. Мабуть радять, як замок обступити.

Оба вийшли з кладовища. Федь побіг до ліса. Худик пішов під попівство і застукав у вікно. Піп вихилив голову.

— Що там? — спитав.

— Погано! На дорозі Соколівський з ротмістром і драгунами. Федь пішов до пана... Я йду до моєї роботи.

Худик побіг під церкву. З підмоєсання вийняв лука і стрілу. Пішов під горуч на краю ліса і засів у кущах, звідки міг бачити, що на дорозі діється.

Велика чорна пляма на дорозі рушила з місця і стала сунутися на Стрілчиці. Худик дивився за нею, цікавий, чи справдї піде до Стрілчи. Але за селом вона скрутила на право.

— Підуть ліском до замку, — думав. — Я тут вже нічого не висиджу. Треба й мені до ліса.

В тій хвили побачив виринаючий з села гурток людий. Худик назад присів. Хоч вже сіріло, він не міг розпізнати, які то люди. Бачив тілько, що було їх пять. Два лишилися перед попівством. Два пустилися далі, вигоном навкося в сторону замку. Тепер були вже так близько него, що пізнав. Два драгуни і соколівський пан.

— Ага, — Худик подумав. — Ти гадаєш, що мій пан може у попа. Отже ти лишив тут на сторожи двох драгунів. Сам з другими двома ідеш до замку. Ти звідси, ротмістр звідтам. То був би дуже добрий плян, як би не був дуже дурний.

Худик і собі пустився в сторону замку, але краєм ліса.

Кость з двома драгунами засів в кущах край замкової фоси і дожидав приходу ротмістра з головною силою драгунів. По якійсь хвили в кущах від сторони села зашелестіло.

— То був би Семен? — Кость обізвався до драгунів. — З сеї сторони? Він повинен надійти з ліса.

— Може від ліса велика гуща, — замітив один драгун. — Для вигоди обійшов і надходить з сеї сторони.

— То ти Семене? — Кость спитав півголосом, коли шелест наблизився до него на кільканацять кроків.

Шелест затих. Кость ждав добру хвилю, але шелест не повторився.

— То ти Семене? — Кость спитав ще раз.

— Я, — була глуха відповідь.

— Вже всі на місци?

— Всі.

— Іди просто під башту і перед мостом дожидай мене. Ти йди ліском, я піду край самійської фоси... Чув?

— Чув.

В кущах знов зашелестіло. Шелест віддалався і затих.

— Ви оба, — Кость звернувся до драгунів, — сидіть тут дальше, бо туди стежка з замку в село. Як би хто ішов з замку, задержати його. Таксамо, як би хто з села ішов до замку. Пільнуйте, щоби попри вас не проховзся до замку піп.

(Дальше буде).

ВІДБУДОВА

В СТАРІМ КРАЮ ПРОДОВЖАЄТЬСЯ

Ваші рідні ожидають на Вашу поміч з Америки.

ПЕРЕСИЛАЄМО ГРОШІ

в долярах почтою і телеграфічно за низьку оплату і виплачуємо долярами в місце замешкання адресата.

ПРОДАЄМО ШИФКАРТИ

Поручуємо свої услуги в справах: повороту до краю і приїзду в Америку; виробленя паспортів і афідевітів та полагоджуємо справи нотаріяльні.

Голосіть ся особисто або листовно в рідній мові до:

STANDARD BANK
AVE. B. COR. 41ST. NEW YORK

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З БРУКЛИНА, НОРТ САЙДУ І СУСІДНЇ ДІЛЬНИЦЇ

Отсим маю честь подати до відома Українцям замешкалих на North Side і околиці, що свою

ГОСТИННИЦЮ (РЕСТАВРАНТ)

перенїс ся зпід ч. 54 Kent Avenue

ДО ВЛАСНОГО ДОМУ ПІД Ч. 51 KENT AVENUE.

Окрім реставранту маю на складі всякі дозволені холодні напитки.

Повідомляю також, що виняймаю помешкання у власних домах по дуже умірковаих цінах.

Дорогі Землякоси! Тут на більшій землї Вашій Вашій ми мемо нагоду бачити, як другі народности єднаються і поперають свій свого, а тільки в нас нема єдности і поперти. Тож повідомляючи Вас дорогі земляки о перенесенню інтересу, маю надію що Ви не попрете в моїм бізнесі. За скору і чесну услугу руку. Пам'ятайте на клич „Свій до свого!"

ІВАН БАЛКО (син Андрея).

БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

9 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.

ДО ГАМБУРГА ДАНЦИГА І ЛІБАВИ

КАБІНИ ТРЕТОЇ КЛЯСИ

З 2, 4, 6 і 8 ЛІЖКАМИ.

Третою клясою з Ню Йорку, Бостону або Філядельфії проїзд до Гамбурга $103.50; до Данциґу $106.50; до Лібави $107.00 і $5 поголовне. — З Бостону до Ню Йорку через Fall River Line; з Філядельфії зелїзницею.

S. S. POLONIA ..... May 23
S. S. LITUANIA ..... June 13

Голосіться до місцевих аґентів.

ГАРАНТОВАНИЙ НИКЛЕВИЙ ГОДИННИК.

Держить добре час. Має Ню Гейвен осередок. Продаємо його за $4.75. Даємо його даром тому, хто купить наш Славний Револьвер 32 і 38 калібровий, 32 дасть шість стрілів за одним наладованим 38 пять стрілів. Уживайте Smith & Wessen кульки довгі або короткі. Револьвер продаємо по $6.25. Коли замовите в нас дістанете сей револьвер враз з годинником за $6.25 разом. Замовляючи револьвер, скажіть калібер, також чи сиюї або нікелевої кінчевої сталі. Не прикладайте грошей вперед, пришліть се оголошенє, залучіть 50 цент. на оплату, а коли прийде револьвер і годинник, заплатите почтареви $6.25. Користайте з сеї нагоди. Не чекайте. Пишіть адесь, THE WESTERN CO., 2136 W. Chicago Ave., Dept. 32 Chicago, Ill.

ПЕТРО ЯРЕМА
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ВИПОЗИЧАЄ ПЕРИЧА ДО СИЛЯ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ ІНШІ ЗАБАВИ.

129 E. 7th St., New York City
Telephone: Orchard 3066.

РОЗКЛАДАННЄ МІШАНИН

Чи злука кількох тіл в мішанинах або розчинах є тривка?

Щоби точно відповісти на се питанє, стежім вперед уважно за слідуючими пробами і помічуваннями:

1. Розчин кухонної соли, лишений через довший час в порцеляновій мисочці або в скляній посудині на вільним воздусі, виявляє поволи цікаві зміни. Вода парує, обем розчину зменшаєся, а на дні скляної посудини показуються хороші, прозорі і цїпкі брилочки. Коли їх виймемо з води, побачимо дрібні, але совершенно правильні шестистінники. Смаком легко переконуємося, що вони є звичаною солию. Тяку сіль називаємо кристальною солею, а правильні брилочки кристалами.

Бачимо з того, що через постепенне паровнє розчинника (води), цїпке тіло (сіль) розпущене в нім відділяєся та випадає в виді кристалів, а ціла мішанина розкладаєся.

2. До скляної посудини паливаю горячої води. Відтак всипаю осторожно малими порциями мілкого порошку цукру в міру того, як він розпускаєся. З початку розпусканє йде дуже скоро, відтак дуже рава помаліньке. Коли дальше зниканє порошку вимагає вже дійсно довшого часу і постійного мішання тоді цілу посудину вкладаю до посудини з ледом. В коротці зявляються численні кристали цукру. Вони видимо ростуть і опадають на дно. Через остудженнє розчинів, розпущені, цїпкі тіла випадають з мішанин і кристалізують.

3. Досліди переконують нас також, що гази розпущені в воді, відділяються, легко з розчинів через просте огрівання.

4. В остудженім воздусі, насиченім водною парою, зявляються хмари. Є то початок розкладання мішанини. При трохи сильнїйшім остудженню хмари переміняються в краплі дощу і опадають на землю. Мішанини газових тіл даються розділити через відповідне остудженє і скропленє поодиноких складників.

5. Розчини цїпких тіл в плинних даються дуже добре розділити через передестильованє розчинника. Щоби той розділ перевести, зладжуємо собі простий апарат здожений з двох скляних колбок і з холодника. Коли пр. водний розчин соли буду огрівати в одній посудині, тоді він поволи википить, витворена пара скропиться в холоднику і зґромадиться в другій посудині яку називаємо відбирачем, а в кольбі (першій посудині) лишиться чиста сіль.

6. Мішанину порошків сірки і зелїза можна легко розмішати сильним магнетом.

7. Таку саму мішанину можна в инший спосіб легко розмішати. Приміром всипаю її до посудини з двосірчаком угля. Сірка розпуститься, а порошок зелїза лишиться віддїленим.

З наведених проб бачимо, що мішанини і розчини ріжних тіл даються легко, в кілька способів розділити на свої складники.

а) Мішанини газів даються розложити через остудженє і скропленє тих складників, що скорше переходять в плинний стан.

б) Розчини газів в течах розкладаються через огрівання. в) розчини цїпких тіл в плинних через кристалізацію в міру остудженя або і через віддестильованє розчинника.

г) Мішанини цїпких тіл через частичне розпущенє деяких з їх складників.

КОЛИБ ДІОГЕНЕС ДНЕСЬ ЖИВ.

Діогенес, славний грецький фільозоф (412-323 А. С.) навчав, що мудрий чоловік хотячи бути щасливим, мусить погорджувати богацтвом, бадлею і взагалі всім, що є непотрібним. Ходив він босо, спав в бочці а навіть відкинув свій деревляний збанок як непотрібний коли побачив хлопця пиючого воду з руки. Однак колиби жив днесь, напевне признавби одну річ котра не є непотрібна: Трінера Гірке Вино. Лікарство се є конечнїйше для тисячів людий. Пан Йос. Янаєк, Френкфорт, Н. Й. відпоручив його своїмуу господареви дому, уроджєному Американцеви, а б. пвітня, присилаючи нове замовленя, писав: „Сказав мені що Трінера Гірке Вино є найлїпшим лікарством, яке коли небудь пробував та що нїколи без него не обійдесь. Помагає тому знаменито, чується сильнїйшим і богато лїпше, має знова добрий апетит, а таки помітив які мав кождого дня, знаки цїпкости". Кождий аптикар або доставця лікарств має його на складі, — попробуйте його!

ВАЖНЕ ДЛЯ ГРАЮЧИХ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ

Українськи народні строї і всякого рода инші костюми випожичаю по дуже низьких цінах. По близші інформації пишіть на адресу:

MRS. K. STETZ,
218 Washington St., Jersey City, N. J.
Telephone: Montgomery 2213.

ДОЛЯРИ ДЛЯ РОДИНИ В КРАЮ

Ми вам переслемо під гарантією і ваша родина отримає ДОЛЯРИ НА ПОСЛЇДНЇЙ ПОЧТІ. Не посилайте а листа. Що вислуги. Оплата за пересилку не великая. Також кожуючо гроші з краю на грунт і виплачуємо в долярах в Америці.

ШИФКАРТИ З КРАЮ ДО АМЕРИКИ

купуйте в нашім Бюрі. Наші бюра у Львові, Тарнополі, Станиславові з инших містах поможуть вашій родині і заопікуються. До того, ми вам гарантуємо, що наклепі ваші родині не могли прихати з якоїсь причини, так ви гроші назад. Не вимагайте тільки ДЕСЯТЬ ДОЛЯРІВ. Продаємо шифкарти до краю і полагоджуємо всі грунтові справи. По інформації пишіть до:

AMERICAN UKRAINIAN BUREAU, Inc.
520 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.
(Philadelphia Office: 322 N. 8th Street)
ЗА УПРАВУ БЮРА: — АНТІН ПАШУК, пред.

ПАНОВЕ СЕКРЕТАРІ І УРЯДНИКИ ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ!

ВАМ ВІДОМО, ЩО НАША ФІРМА ВИРОБЛЯЄ ВСЯКІ РІЧІ БЕЗ ЯКИХ ВАШІ БРАТСТВА ЧИ ТОВАРИСТВА НЕ МОЖУТЬ ОБІЙТИСЬ.

КОЛИ ВАШЕ БРАТСТВО ЧИ ТОВАРИСТВО ПОТРЕБУЄ НАРОДНОГО АБО АМЕРИКАНСЬКОГО ПРАПОРА, ЦЕРКОВНИХ ХОРОГОВ, ЛЕНТ, ВІДЗНАК, ШАПОК АБО ИНШИХ РІЧИЙ, ТО ЗВЕРНІТЬСЯ ДО НАС З ЗАМОВЛЕННЯМ.

МИ є САМІ ФАБРИКАНТАМИ І ТОМУ У НАС ДІСТАНЕТЕ ДОБРУ РОБОТУ, МАТЕРІЯЛ ЛІПШИЙ І В ДЕШЕВШІЙ ЦІНІ ЯК ДЕИНЬЕ.

ЦІНИ НАШИХ ПРАПОРІВ:

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРАПОР

2x3 стіп	3x5 стіп	4x6 стіп	5x7 стіп
$2.50	$4.00	$5.00	$7.00

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР З ГЕРБОМ НА ОБІ СТОРОНИ

2x3 стіп	3x5 стіп	4x6 стіп	5x7 стіп
$3.25	$6.00	$7.00	$10.00

Кожде Товариство чи Братство потребує все до публичних виступів, як вправи, пішоки і прогульки, виступити з своїми прапорами, відзнаками і лентами та в шапках. — Прислїне щиро всіх Українців удаватись до нас з полним довірєм, бо ми ручимо за тревалість і красу замовлених у нас річий. Ми здаємо Вам всякі інформації і вишлемо Вам сейчас наш катальоґ з взірцями і водамо Вам декадну цїну. Не відкладайте ани пишіть на адресу:

EAGLE REGALIA COMPANY
115 Nassau St., New York, N. Y.

ТЕАТРАЛЬНІ ТВОРИ ДЛЯ ВИСТАВ ДІТОЧИХ.

БУНТ ЛЯЛОК, фантастична комедійка в трох діях зі співами і танцями (виступає 18 осіб) ..... 10 цент.
В ЧУЖІЙ ПІРЇ, сценічна картина 3 дії з танцями і співами (виступає 10 осіб) ..... 10 цент.
ДАРУНКИ РУСАЛОК, сценічна фантазія для дітий у двох діях (виступає 16 осіб) ..... 10 цент.
ДЯДЬКО ТАРАС, дітяча сценічна картина з життя Шевченка на 1. дїю (виступає 11 осіб) .. 10 цент.
ІМЕНИНИ ВЛОДКА, комедійка у 3. діях (виступає 8 осіб) ..... 10 цент.
ЛІСОВА КАЗКА, сценка на 1. дїю для дїточого театру (виступає 12 осіб) ..... 10 цент.
КОНИК СТРИБУНЕЦЬ, сценічна гра для дітий в однїй дії (виступає 5 осіб) ..... 10 цент.
ПЕЧЕРИ, сценічний образок на 3. дії (виступає 8 осіб) ..... 10 цент.
СИРОТА, сценічна картина в однїй дії (виступає 10 осіб) ..... 10 цент.
СОНЯШНИК, пєса-казка в 3. діях для дїточого театру (виступає 9 осіб) ..... 10 цент.

Замовленя і гроші слати до:

"S V O B O D A",
83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

МІШАНИНЄ ТІЛ НЕОДНАКОВИХ СТАНІВ СКУПОСТИ

Два тіла, що належать до ріжних станів скупости, можуть часто взаїмно мішатися, без механічного впливання. Таке мішанє є однак все обмежене, зн. має свої границї. Кусник кухонної соли або цукру, кинений до води, поволи розпливаєся. Потовчений на дрібний порошок, розпускаєся дуже скоро. Додаваймо однак цукор або сіль до води постепенно в щораз більшій скількости, то побачимо на дні посудини що раз більшу нерозпущену верству.

Мішанини цїпких тіл з плинними називаємо розчинами. Плинне тіло, що розпускає цїпке, називаєся розчинником.

Газові тіла розпускаються, т. зн. мішаються до обмеженої границї, в течах. В цїлій гідросфері нашої землї є розпущений возду. Свідчить про се житє водних живин. Впрочім легко можемо переконатися о тім безпосередно в слїдуючий спосіб:

Наповнім склянку кольбу свіжою водою з керниці і затканймо щільно корком. Через корок переведім рурку аж до цилїндра в пневматичній ванні. Коли тепер зачнемо кольбку огрівати, побачимо, як в цилїндрі громадиться воздух.

Розпусканє газових тіл в плинних називаємо абсорпцією.

ПОТРІБНО КІЛЬКА СОТ РОДИНИ ДО РОБОТИ НА ФАРМАХ В СТЕЙТІ МІШИГЕН ПРИ ЦУКРОВИХ БУРАКАХ

Сего року платимо $23 від акра, дамо безплатне помешканє і харч платимо дорогу за Вас і Вашу родину аж на місце роботи. 09-11

Пишіть, подаючи кілько є Вас в родині і як старі Ваші діти та чи працювальнєте вже коли при бураках.

HENRY SMETANA
of OWOSSO SUGAR CO.,
Employment Dept.
OWOSSO, MICH.

НОВИНЕ! НОВИНЕ!

Для Народних Домів, читалень як також і приватних хат.

ВЕЛИКИЙ КОЛЬОРОВИЙ ОБРАЗ

28x22 ЦАЛІВ

БОГУН ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ 1651 Р.

репродукція славного маляра Івасюка.
ЦІНА $2.00.

Замовленя слати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ старшого чоловіка, котрий би хотів робити на фармі коло курий. Платня після умови. Голоситись до Theodor Kowalsky, R. F. D. 4, Millville, N. J. 08-09

КОНКУРС.

Українська кат. парохія св. Михаїла в Бутлер, Па. пошукує докучителя від 15. мая, котрий умійи основно провадити хор, устроювати представленя і учити дітий. Добра рекомендація потрібна. Платня після умови. Голоситись на адресу: St. Michael's Church, 30 Hansen Ave., Butler, Pa. 07-09

ФОРНІЧ зі 4 рурами дешево на продаж. Можна замешкати на місці. Два блоки до двох субель. 226 Bergen St., Brooklyn, N. Y. (і поверх на ліно). 08-11

В дуже важній справі пошукую слїдуючих осіб: Андрея Бобик, Йосифа Бобик, Розалію Бобик і Текло Форнович, всі зі села Болехова, повіт Долина. Хто би о них знав або вони самі, прошу зголоситися на адресу: Петро Курлик, 883 Miami St., Akron, Ohio. 09-10

НА ПРОДАЖ

ґу goods шпор з двома великими кімнатами. Інтерес між Сяноками. Добре вироблений. Продаєсь по причині шпаку. Ще не два літа. Рент $25.

Голоситися під число 07-09
314 Seventh St., Jersey City, N. J.

French Line
Compagnie Générale Transatlantique

ПОСПІШНА ЗЛЯ НА З УКРАЇНИ

La Savoie May 5; Lafayette May 12
PARIS May 16; FRANCE May 23

По всі дальші інформації голоситься до місцевого аґента Французької Лінії або офісу компанії

19 STATE ST., NEW YORK CITY

ЖМІЧНИК є одним з найлїпших домашних лїків і певним средством проти ревматизму, болїв плечий, колення і болїв грудий. Є помічне на болї голови, на болї суставів у руках і ногах, на легкий нарадік карки, болї голови і зубів. СЕЙ ЛІК Є ВИРОБУ СЛАВНОГО Д-РА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

Відповісти до генерального аґента, залучаючи 3-центову марку на відповідь.

MIKE FEDIW,
6 DOCK STREET,
HASTINGS ON HUDSON, N. Y.

ПОЗІР!

WILLIAM LAZAREK, український детектив, котрий полагоджує справи по Злучених Державах і Канаді, подає до відомости, що буде удїляти всякі поради цїлком даромо для своїх клієнтів як в цивільних так карних справах.

По інформації голоситися особисто до бажа від години 9. до 11. рано. Можна також писати до порадки, залучаючи 2 цнт. марку на відповідь.

Адреса:
29 E. 7th STREET, NEW YORK CITY

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло церкви св. Юрія
Говорить по українськи.
Лїчить успішно недуги мужин, женщин і дітий.
Найдосконїйші електричні апарати.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ

Учиться АКУШЕРІЇ в нашій школі або в своїй хатї під нашою дирекцією; старанна, щирська і скора наука; приймаємо кождого часу. По удїленю видаємо ДИПЛОМ. Адресувати: International School of Midwifery, Inc., Dr. S. Deutsch, Pres., 229 E. 14th St., New York City. Тел.: Lexington 4219.

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЖИН І ЖЕНЩИН

як лєпкість, молодець, порок, нервовість, нервова і шлірних недуг, висилення нерви, ревматизма, острі нервові і хронічні недуги. Порада даром.

Dr. ZINS
110 E. 16 St., NEW YORK
Межи 4th Ave. і Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділї від 9. рано до 4. пред.

Український Лїкар С. КАУФМАН
проміняв і лїчить слабости
111 EAST 14th ST., NEW YORK
Приймає від 1. до 8.30 веч.
Новий офіс в Асторія, Л. Ай.
488 6th AVENUE, ASTORIA, L. I.
Приймає від 9.30 рано до 12. пол.
Telephone: Astoria 2572

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст з старого краю. Лїчить недуги мужин і женщин, як внутрішні так і зовнїшні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.

DR. B. HOHENBERG
304—234 AVENUE,
между 47-ою і 48-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1882 Stuyvesant

В. Вілинський.

В ПОВОРОТІ НА БАТЬКІВЩИНУ. (4)

В Київі довідався я, що виїдїстатися з його так трудно, як з Харкова. Щоби купити білєта, треба пройти такусаму лазїнно по „отделах" і „пунктах" як в Харкові. А що иньшої ради не було, мусів я на це згодитися. Між тим відвідав я рекомендованих мені Українців. Відних дізнався я, що недавно відїйшов до Рівного ешалон біженців, а поміж ними чимало Галичан. За якийсь час повинна була відійти друга партія. Була це для мене новина, бо в Харкові, хоча й говорилось проевакуацію, але без означеного докладно часу. При більшевицьких порядках її можна було сподїватися не швидше року. Тому рішився я з товаришами використати цю нагоду. На другий день розійшлися ми. Кожен в иньшу сторону, щоб докладніше вивідатися про умовини евакуації. Показалося, що не так це є легко. Зі зганяними вже документами тотожности особи, якіб стверджували, що дана людина не є тутешнім горожанином, треба було ще ставати перед комісію „Особого Отдела", на допит. Комісія ця переглядала документи і випитувала про „історію житя" від хвилї переселення на Велику Україну аж до теперішнього часу. З особистих мотивів могла теж петента не вписати на лїсту вертавших. Кромі цього друдно було дістатися перед сю комісію через великий натовп біженців. Кількатисячна товпа цих біженців з Галичини, Волині, Холмщини і глубокої Польщи, цїлими місяцями серед великої нужди і голоду, ждала черги на виїзд. Маліза незвичайно поволи, бо коли один тільки ешалон відправився до кордону, то кожний день з усіх кутків Великої України вдесятеро заповняв опорожнені місця новими пришельцями. Тому махнув був я рукою на цей спосіб мандрівки, і рішив їхати по задуманому зарані плану. Швидко одначе одмінив цю гадку через „відкрите".

А саме товариш мій з подорожи, фельдфебель, знайшов на товарній стації цїлий ешалон демобілізованих з червоної армії Галичан, яких „на днях" одправляли більшевики в Галичину. Говорив він з деяких своїми знайомими. Вони радили піти до Галорокому (галицький організаційний комітет; комісії по повстали 1920 по всіх більших містах Великої України, коли то більшевики зайняли були часть Галичини і мали надію закріпити тут свій режім), взяти в його посвідку, що він нічого не має против повороту даної особи до Галичини і з посвідкою тою згодоситися в коменданта їхнього ешалону, попросити гарненько, а може прийме.

Слїдуючого дня пішли ми до Галорокому. В почекальни застали ми купу гостей, чоловіків і жінок, Українців і навіть Жидів, що старалися о поворот до Галичини. Показалося, що через руки Галорокому мусів пройти всякий, хто хотів вертати в Галичину. З того посвідкою приймала доперва комісія „Особого Отдела". Через знакомство мойого товариша з секретарем Галорокому, швидко видано нам потрібні посвідки і ними почвалали ми до ешалону. Та тут комендант рішучо одмовив нам місця, вимагаючи, щоб зачекали ми на другий транспорт, який повинен відійти не пізніше місяця. Ми-ж знали, який то буде „місяць", і тому порішили їхати без дозволу до кордону, а там ждати, що Бог пішле. Порадили нам не демобілізовані Галичане і обіцяли скрити нас поміж собою аж до границї. Легко це було зробити тому, що до них приділено було вже раньше поверх 300 цивільних осіб з родинами. Умістившись в одному з вагонів поміж нашими, мав я надію продертися якось в Галичину.

Транспорт повинен був відійти за два дні. Користаючи з часу, відвідав я ще раз знайомого Українця, розпитуючи його про українське житя в Київі.

Було воно мізерне, далеко гірше як в Харкові. Київські Українці через сильніший як деинде террор боялися власної тїни. Тому нема тут, в Харкові, якось збірного місця пр. клюбу, читальні, Просвіти, деб можна було розвести душу на рідні теми, помінятися гадками і зачерпнути політичних новинок. Красний колись український клюб на Пушкінській улици віддано жидівській організації, а Просвіту зачинено. Старатися провідчинення Просвіти, чи українського клюбу є небезпечно тому, що київська чека негайнє підозріватиме в контрреволюції, самостійности, а то і петлюрщині. Одиноким українським місцем, деб можна було прочитати українську газету, хоча й більшовицку, - дістати українську книжку, це клюб українців (у. української комуністичної партії, тепер вже неістнуючої). Але і на них косо поглядали київські червоні сатрапи і ходили там легко можна було надїятати біди. „Живем мов в місці у кожної години чаємо смерти від червоної руки" — поясновав собеседник — „і тому не дивуйтеся нашій пустці". Я не дивувався, знаючи жорстоку кровожадність московських комуністів.

При Кордоні.

Замісць за два дні, вихали ми за чотири. Їхали на Бердичів, Шепетівку до пограничної польської станції Здолбуново. Тут повинна була відбутися передача транспорту серед цікавих балачок з демобілізованими про воєнні їхні пригоди, починаючи з великої війни, минав час швидко. Між иньшим довідався я, що їдуть з Білої Церкви. Належали до 44 дивізії червоної армії. Від хвилї переходу через Збруч весною 1919 року пережили багато. Не падали одначе духом, загартовані попередніми воєнними досвідами. Більшість з них це бувші усусусі, молоді, здорові, відважні славні наші стрільці, про воєнні подвиги яких складено чимало гарних пісень. Брали теж участь в війні більшевицько-польській 20 року. Відбували більшевицьку кару з пімсти за перехід частин галичан під Київом на польськопетлюрівську сторону. Чимало попобивали їх тоді більшевики в Одесі і Миколаївї, а декотрих з них, особливо старшин, заптроїрили в далекі московські губернії яко „изменников" і „контрреволюционеров". По війні Дозволено було їм вернути на Вкраїну і декотрі з них вертали до дому.

(Дальше буде).